

[2] DVIEJŲ TIESINIŲ HOMOGENINIŲ DIF. LYGČIŲ SISTEMOS TYRIMAS

Nagrinėsime diferencialinių lygčių sistemą

$$x' = a_{11}x + a_{12}y$$

$$y' = a_{21}x + a_{22}y$$

Taškas $x=0$, $y=0$, kuriame dešinėsios sistemos dalys lygios nuliui, vadinamas sistemos ramybės tašku.

Ramybės taškų tyrimui sudarome charakteringą lygtį.

$A: \text{matrix}([a,b],[c,d]);$

$$\begin{pmatrix} a & b \\ c & d \end{pmatrix}$$

$\text{char_lygtis: charpoly}(A,k);$

$$(a-k)(d-k) - b c$$

$\text{solve}(\text{char_lygtis}, k);$

$$\left[k = -\frac{\sqrt{d^2 - 2 a d + 4 b c + a^2} - d - a}{2}, k = \frac{\sqrt{d^2 - 2 a d + 4 b c + a^2} + d + a}{2} \right]$$

arba

$\text{eigenvalues}(A);$

$$\left[\left[-\frac{\sqrt{d^2 - 2 a d + 4 b c + a^2} - d - a}{2}, \frac{\sqrt{d^2 - 2 a d + 4 b c + a^2} + d + a}{2} \right], [1, 1] \right]$$

Priklausomai nuo šaknų tipo klasifikuojami ramybės taškai.

Nuo to priklauso, kokios bus trajektorijos ir kaip jos elgsis pusiausvyros taško aplinkoje.

1. stabilus mazgas	$(k[1] < 0, k[2] < 0)$
2. stabilus mazgas	$(k[1] = k[2] < 0)$
3. stabilus mazgas	$(k[1] = k[2] < 0)$
4. nestabilus mazgas	$(k[1] > 0, k[2] > 0)$
5. nestabilus mazgas	$(k[1] = k[2] > 0)$
6. nestabilus balnas	$(k[1] * k[2] < 0)$
7. stabilus židiny	$(k[1] = p + iq, k[2] = p - iq, p < 0, q \neq 0)$
8. nestabilus židiny	$(k[1] = p + iq, k[2] = p - iq, p > 0, q \neq 0)$
9. stabilus centras	$(k[1] = p + iq, k[2] = p - iq, p = 0, q \neq 0)$

20 variantas:

$$x' = y,$$

$$y' = 3x - 3y$$

1 būdas:

$A: \text{matrix}([0,1],[3,-3]);$

$$\begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 3 & -3 \end{pmatrix}$$

`charpoly(A,k),expand;`

$$k^2 + 3k - 3$$

`solve(charpoly(A,k),k);`

$$\left[k = -\frac{\sqrt{21}+3}{2}, k = \frac{\sqrt{21}-3}{2} \right]$$

Turime nestabilių būlą ($k[1] * k[2] < 0$)

`eigenvalues(A);`

$$\left[\left[-\frac{\sqrt{21}+3}{2}, \frac{\sqrt{21}-3}{2} \right], [1, 1] \right]$$

`tv:eigenvectors(A);`

$$\left[\left[\left[-\frac{\sqrt{21}+3}{2}, \frac{\sqrt{21}-3}{2} \right], [1, 1] \right], \left[\left[\left[1, -\frac{\sqrt{21}+3}{2} \right], \left[1, \frac{\sqrt{21}-3}{2} \right] \right] \right] \right]$$

`V1:tv[2][1][1];`

$$\left[1, -\frac{\sqrt{21}+3}{2} \right]$$

`V2:tv[2][2][1];`

$$\left[1, \frac{\sqrt{21}-3}{2} \right]$$

`k1:tv[1][1][1];`

$$-\frac{\sqrt{21}+3}{2}$$

`k2:tv[1][1][2];`

$$\frac{\sqrt{21}-3}{2}$$

`X:c1·V1·exp(k1·t)+c2·V2·exp(k2·t);`

$$\begin{aligned} & \left[c1 \%e^{-\frac{(\sqrt{21}+3)t}{2}} + c2 \%e^{\frac{(\sqrt{21}-3)t}{2}}, \frac{(\sqrt{21}-3)c2 \%e^{\frac{(\sqrt{21}-3)t}{2}}}{2} - \right. \\ & \left. \frac{(\sqrt{21}+3)c1 \%e^{-\frac{(\sqrt{21}+3)t}{2}}}{2} \right] \end{aligned}$$

Atsakymas:

$x(t) = X[1];$
 $y(t) = X[2];$

$$x(t) = c1 \%e^{-\frac{(\sqrt{21}+3)t}{2}} + c2 \%e^{\frac{(\sqrt{21}-3)t}{2}}$$

$$y(t) = \frac{(\sqrt{21}-3)c2 \%e^{\frac{(\sqrt{21}-3)t}{2}}}{2} - \frac{(\sqrt{21}+3)c1 \%e^{-\frac{(\sqrt{21}+3)t}{2}}}{2}$$

Istatome pasirinktas pradines sąlygas

$x(0) = 1,$

$y(0) = 1$

$sist:[subst(t=0,X[1])=1,subst(t=0,X[2])=1];$

$$\left[c2 + c1 = 1, \frac{(\sqrt{21}-3)c2}{2} - \frac{(\sqrt{21}+3)c1}{2} = 1 \right]$$

$solve(sist);$

$$\left[\left[c2 = \frac{5\sqrt{21}+21}{42}, c1 = -\frac{5\sqrt{21}-21}{42} \right] \right]$$

$ats:subst(\%[1],X);$

$$\left[\frac{(5\sqrt{21}+21)\%e^{\frac{(\sqrt{21}-3)t}{2}}}{42} - \frac{(5\sqrt{21}-21)\%e^{-\frac{(\sqrt{21}+3)t}{2}}}{42}, \right.$$

$$\left. \frac{(\sqrt{21}+3)(5\sqrt{21}-21)\%e^{-\frac{(\sqrt{21}+3)t}{2}}}{84} + \frac{(\sqrt{21}-3)(5\sqrt{21}+21)\%e^{\frac{(\sqrt{21}-3)t}{2}}}{84} \right]$$

Gavome atskirąjį sprendinį, tenkinantį pradines sąlygas:

$x_a(t) = ats[1];$

$y_a(t) = ats[2];$

$$x_a(t) = \frac{(5\sqrt{21}+21)\%e^{\frac{(\sqrt{21}-3)t}{2}}}{42} - \frac{(5\sqrt{21}-21)\%e^{-\frac{(\sqrt{21}+3)t}{2}}}{42}$$

$$y_a(t) = \frac{(\sqrt{21}+3)(5\sqrt{21}-21)\%e^{-\frac{(\sqrt{21}+3)t}{2}}}{84} + \frac{(\sqrt{21}-3)(5\sqrt{21}+21)\%e^{\frac{(\sqrt{21}-3)t}{2}}}{84}$$

2 būdas:

eq1:diff(x(t),t)=y(t);

$$\frac{d}{dt} x(t) = y(t)$$

eq2:diff(y(t),t)=3*x(t)-3*y(t);

$$\frac{d}{dt} y(t) = 3 x(t) - 3 y(t)$$

sy:solve(eq1,y(t))[1];

$$y(t) = \frac{d}{dt} x(t)$$

subst(%,eq2);

$$\frac{d^2}{dt^2} x(t) = 3 x(t) - 3 \left(\frac{d}{dt} x(t) \right)$$

ev(%, nouns);

$$\frac{d^2}{dt^2} x(t) = 3 x(t) - 3 \left(\frac{d}{dt} x(t) \right)$$

expand(%^2);

$$2 \left[\frac{d^2}{dt^2} x(t) \right] = 6 x(t) - 6 \left(\frac{d}{dt} x(t) \right)$$

xats:ode2(%,x(t),t);

$$x(t) = \%k1 \%e^{\frac{(\sqrt{21}-3)t}{2}} + \%k2 \%e^{\frac{(-\sqrt{21}-3)t}{2}}$$

subst(xats,sy);

$$y(t) = \frac{d}{dt} \left[\%k1 \%e^{\frac{(\sqrt{21}-3)t}{2}} + \%k2 \%e^{\frac{(-\sqrt{21}-3)t}{2}} \right]$$

yats:ev(%,diff),expand;

$$y(t) = \frac{\sqrt{21} \%k1 \%e^{\frac{\sqrt{21}t}{2}} - \frac{3t}{2}}{2} - \frac{3 \%k1 \%e^{\frac{\sqrt{21}t}{2}} - \frac{3t}{2}}{2} - \frac{\sqrt{21} \%k2 \%e^{-\frac{\sqrt{21}t}{2}} - \frac{3t}{2}}{2} - \frac{3 \%k2 \%e^{-\frac{\sqrt{21}t}{2}} - \frac{3t}{2}}{2}$$

Atsakymas:

xats; yats;

$$\begin{aligned}
 x(t) &= \%k1 \%e^{\frac{(\sqrt{21}-3)t}{2}} + \%k2 \%e^{\frac{(-\sqrt{21}-3)t}{2}} \\
 y(t) &= \frac{\sqrt{21} \%k1 \%e^{\frac{\sqrt{21}t}{2}} - \frac{3t}{2}}{2} - \frac{3 \%k1 \%e^{\frac{\sqrt{21}t}{2}} - \frac{3t}{2}}{2} - \\
 &\quad \frac{\sqrt{21} \%k2 \%e^{-\frac{\sqrt{21}t}{2}} - \frac{3t}{2}}{2} - \frac{3 \%k2 \%e^{-\frac{\sqrt{21}t}{2}} - \frac{3t}{2}}{2}
 \end{aligned}$$

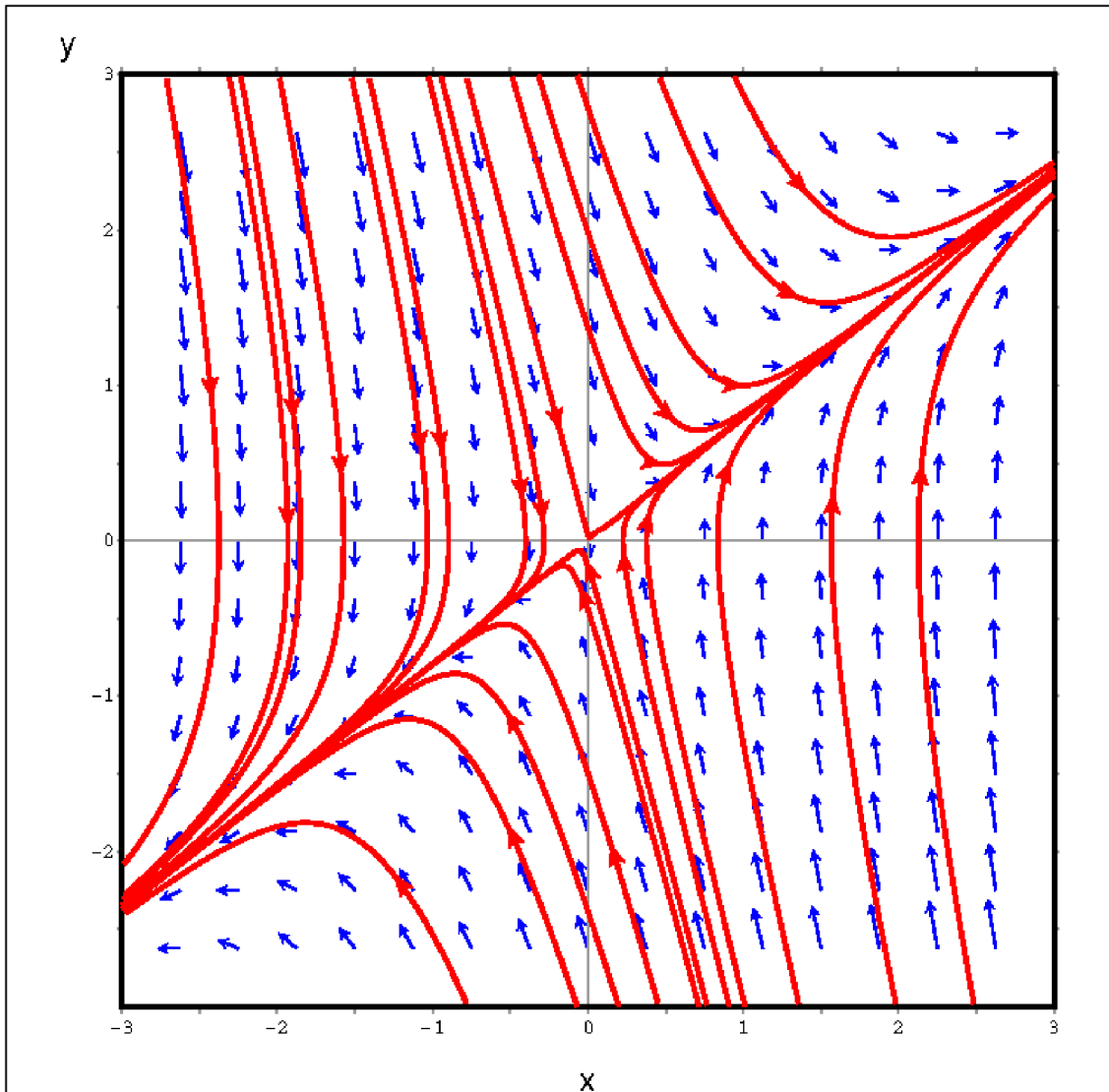
Brėžiniai:

load(plotdf)\$

Fazinis portretas:

```
plotdf([y,3·x-3·y],[trajectory_at,1,1],[x,-3,3],[y,-3,3]);
/tmp/maxout138494.xmaxima
```

Figure 1:

Tai - nestabilus balno taškas.

Šiame faziniame portrete trajektorijos, atitinkančios neigiamų tikrinių reikšmių tikrinius vektorius, pradžioje yra be galo nutolusios nuo ramybės taško, tuomet juda link jo ir galiausiai konverguoja į ramybės tašką.

Trajektorijos, atitinkančios teigiamų tikrinių reikšmių tikrinius vektorius, juda priešingai: prasideda nuo ramybės taško, ir diverguoja nutoldamos be galo toli.

Visos kitos trajektorijos prasideda be galo nutolusios, artėja prie ramybės taško, tačiau nekonverguoja į jį, o pakeičia kryptį ir vėl nutolsta be galo toli.

Rasime asimptotes $y=k \cdot x$

eq2/eq1;

$$\frac{\frac{d}{dt} y(t)}{\frac{d}{dt} x(t)} = \frac{3x(t) - 3y(t)}{y(t)}$$

subst(y(t)=k*x(t),%);

```
error reading package index file /usr/lib/tdbc1.1.1/pkgIndex.tcl: invalid command name "{dir} {
set libraryfile [file join $dir tdbc.tcl]
if {[file exists $libraryfile] && [info exists ::env(TDBC_LIBRARY)]} {
set libraryfile [file join $::env(TDBC_LIBRARY) tdbc.tcl]
}
package ifneeded tdbc 1.1.1 "package require TclOO 1.0-; [list load [file join $dir libtdbc1.1.1.so] tdbc]; [list sour
}"
```

$$\frac{\frac{d}{dt} (kx(t))}{\frac{d}{dt} x(t)} = \frac{3x(t) - 3kx(t)}{kx(t)}$$

```
error reading package index file /usr/lib/tdbc1.1.1/pkgIndex.tcl: invalid command name "{dir} {
set libraryfile [file join $dir tdbc.tcl]
if {[file exists $libraryfile] && [info exists ::env(TDBC_LIBRARY)]} {
set libraryfile [file join $::env(TDBC_LIBRARY) tdbc.tcl]
}
package ifneeded tdbc 1.1.1 "package require TclOO 1.0-; [list load [file join $dir libtdbc1.1.1.so] tdbc]; [list sour
}"
```

ev(%, nouns);

$$k = \frac{3x(t) - 3kx(t)}{kx(t)}$$

ratsimp(%);

$$k = - \frac{3k - 3}{k}$$

solve(%,k);

$$\left[k = - \frac{\sqrt{21} + 3}{2}, k = \frac{\sqrt{21} - 3}{2} \right]$$

[k1,k2]:map(rhs,%);

$$\left[- \frac{\sqrt{21} + 3}{2}, \frac{\sqrt{21} - 3}{2} \right]$$

Todel asimptotės yra

$$y = (-\sqrt{21} - 3)x / 2$$

ir

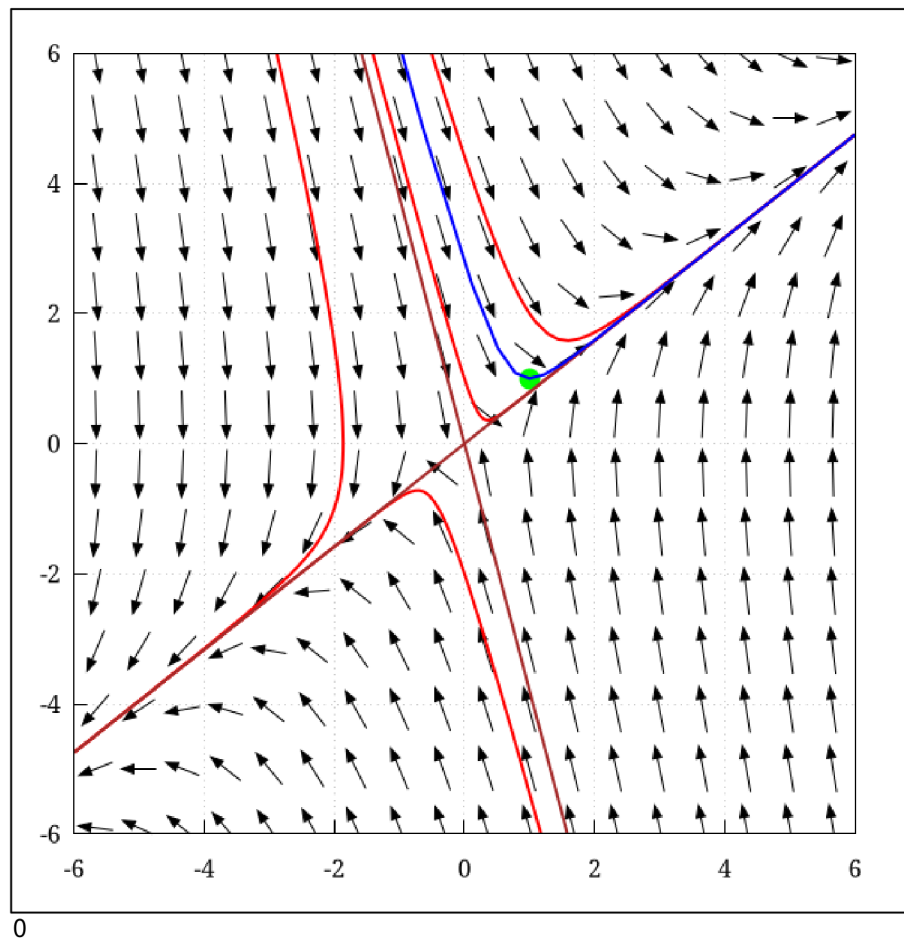
$$y = (\sqrt{21} - 3)x / 2$$

Trajektorijos turi artėti prie asimptočių (kaip liestinės)

Viską nubrėžiame:

```
load(drawdf)$
```

```
wxdrawdf([y,3·x-3·y],
line_width=2,
point_size=2,
xrange=[-6,6],
yrange=[-6,6],
grid=true,
proportional_axes = xy,
solns_at([0,1],[0,-2],[1,2],[-2,-1]),
color=green,
point_at(1,1),
color=brown,
explicit(k1·x,x,-6,6),
explicit(k2·x,x,-6,6),
color=blue,
parametric(ats[1],ats[2], t,-3,3)
),wxplot_size=[600,600];
```

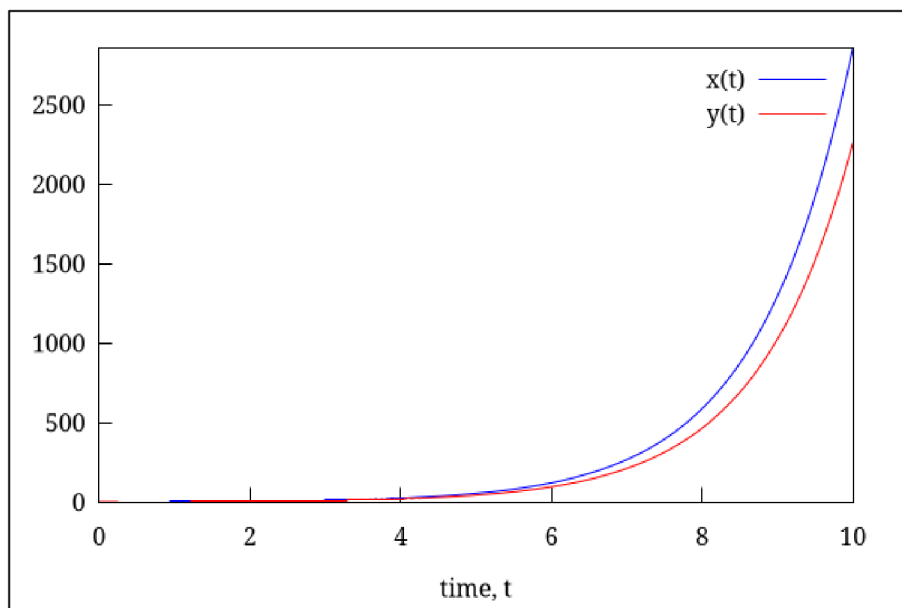

Atskirojo sprendinio grafikas:

```
x_a:ats[1]$,
y_a:ats[2]$,
```



```
wxdraw2d(
  key="x(t)",color=blue,
  explicit(x_a,t,0,10),
  key="y(t)",color=red,
  explicit(y_a,t,0,10),
  xlabel="time, t");
```



```
wxdraw2d(
  key="x(t)",color=blue,
  explicit(x_a,t,0,100),
  key="y(t)",color=red,
  explicit(y_a,t,0,100),
  xlabel="time, t");
```

